

DA LI IMAMO VRŠNJAČKOG NASILJA U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

O vršnjačkom nasilju i kako se manifestuje kod djece u predškolskom uzrastu, kao i kako ga prepoznati i spriječiti potrebno je posvetiti posebnu pažnju.

Бити родитељ је најтежа улога коју нам је живот дао.

Ако то схватимо озбиљно, онда се свакодневно јављају бројна питања – да ли смо добро поступили, да ли ћемо донети праву одлуку, шта је најбоље за наше дете? Ова питања постављају сви остали који раде са децом и за децу: васпитачи, наставници, лекари, психолози, дефектолози, социолози...

(Бузација С. 2023)

Увод

Према информацијама које имамо, никада није било инцидената вршњачког насиља у предшколским установама. У јасленом узрасту може се догодити непримерено узимање играчака или да дете угризе руку другог детета, али то није насилно понашање. То је развојна фаза, ако се не понавља. Дефиниција насиља није када дете удари друга или га намерно гура, већ је то само тренутак његове немоћи и то нам је сигнал да, ако се понови, нешто се дешава у породици. У том узрасту, дете је огледало своје породице.

Када се таква ситуација догоди, неговатељи и васпитачи знају да ли је породица у кризи или у стању социјалне потребе. То сазнајемо из упитника који добијамо када уписујемо дете у вртић. Ако породица није у стању социјалне потребе, а дете је укључено у насилну ситуацију, одмах водимо разговор са родитељима. Са дететом радимо на развијању

пријатељстава, поверења, квалитетних активности које дете има, самопоштовања, али ако знамо да је породица у социјалном проблему, односно да постоји нека врста породичне патологије, неко трење, онда одмах укључујемо родитеље и радимо са њима. Када дете покаже незадовољство уједом друга или нечим сличним, а то није развојна фаза, онда схватамо да се нешто дешава са дететом. Један од разлога је што је у кућу стигла нова беба. Тада се дете осећа угрожено. Тада је потребно укључити дете у животни процес, у купање бебе, облачење и друге активности.

Важно је објаснити му да је и даље вољено, да је и даље кућни љубимац, да је беба беспомоћна и да јој је потребна помоћ. Дете мора да осећа сигурност да ће и даље бити вољено, да заправо његово место није заузето. Један од разлога је озбиљна патологија у породици. То може бити зависност од дроге, алкохолизам, развод или нешто друго, а онда то приметимо и не дозволимо да се прича настави. Граница када тај рад престаје је школа. Школе немају довољно кадра и не раде са децом и родитељима на васпитању. Шта имамо у основној школи? Професоре и наставнике који су образовани, али им је одузета васпитна улога. Данас у Републици Српској имамо социјалног радника у школи који се бави техничким питањима школе, што је застрашујуће.

Школе хитно морају да направе промене у активностима социјалних радника, да формирају тим који се састоји од социјалног радника и наставника за дефектологију, поред психолога и педагога, како би имале ефекте. Радимо огроман посао у предшколском узрасту, а онда се питамо: зашто толико насиља? Зашто се деца мрзе? Развојне фазе деце морају се пратити и након предшколског узраста. Породица мора бити праћена, помоћи јој се, не могу саме да реше проблем.

Највећа помоћ је у откривању ситуације и разговору. Прво, гледамо које ресурсе родитељи имају, морамо говорити истим језиком мозга, јер нису сви родитељи образовани или стручни. Родитељ треба да разуме шта је интересовање детета. Затим им показујемо какве су последице. Читав тим затим предузима кораке, дели улоге и дете је под посматрањем, то је тимски рад. Затим, заједно са децом, вежбамо радионице ненасилне комуникације, учимо их самопоштовању. Радимо на развијању другарства, ширењу позитивне енергије и поштовању друге деце, родитеља и одраслих.

Дефиниција

Нажалост, насиље међу децом постоји још од најранијих дана, оних у вртићу. Иако би се могло помислити да тако мала и невина створења нису способна да ураде било шта ружно и подло, нажалост то није истина. Иако је овај концепт још увек нов и недовољно истражен међу децом у вртићу, неке студије показују да је малтретирање у вртићу готово једнако често као и малтретирање у основној школи. Насиље у вртићу се сматра када је дете или деца намерно злобно према другом детету (или деци) више пута (недељама, месецима). Насиље може бити вербално: вређање, називање погрдним именима, претње или физичко:

ударање, гурање или туча. Насиље може бити и индиректно, без увреда или ударања, а манифестује се искључивањем детета из групе и игнорисањем, и ширењем ружних прича. Најчешће злостављано дете није провоцирало злостављача, који је генерално јачи од жртве. На тај начин, мали насилници добијају преко потребан осећај моћи који им недостаје.

Нажалост, концепт насиља није ништа ново и сваке године је у порасту, чак и у најразвијенијим земљама света које су далеко испред нашег региона. Оно што је веома занимљиво код насиља јесте перцепција особља (како у вртићу, тако и у основној школи, а касније и у основној и средњој школи) и самих жртава, која је значајно другачија. Иако родитељи најчешће верују онима у чије су руке поверили своју децу да их чувају, васпитавају и уче, могли бисмо рећи, према неким истраживањима, да су они заказали у свом послу. Васпитачи и професори перципирају знатно мањи број насиља него што се оно заправо дешава, па су у једном истраживању (регион Србија Север) проценили да је 7,1 одсто ученика било малтретирано у њиховој школи, док је чак 69 одсто ученика изјавило да је претрпело неку врсту вршњачког насиља! Насиље је друштвени проблем и истраживачи се слажу да деца у предшколској групи у којој се дешава насиље понекад заузимају или су принуђена да заузимају исте улоге као и ученици основне школе.

Насилник

Често су прави мали манипулатори који као да тачно знају ко је слаба тачка групе и на кога могу да вребају. Иако су веома свесни друштвених норми и правила и тога да оно што раде није прикладно, ова деца тек треба да науче да их примењују. Њихово понашање се манифестује на начин да крију ствари од друге деце, уништавају им рад, узнемиравају их када једу, не желе да седе поред њих... чак више воле да користе ову врсту насиља него физичко насиље.

Пасивна жртва

Најчешће су то мирна, повучена и добро васпитана деца која се ни на који начин не опирају насилнику, а у ову групу спада мали број деце. Ова деца не знају како да се заузму за себе или да покажу да их нешто мучи, а карактерише их и мањи број пријатеља јер тешко склапају пријатељства. Било би добро да се таквој деци поради на самопоуздању како би научила да се заузму за себе.

Агресивна жртва

Анализе показују да ова група обухвата мали број деце предшколског узраста, и то су деца која најчешће реагују на психолошко малтретирање физичким насиљем, чак чешће него сами насилници. Ова деца су веома импулсивна и имају недостатак самоконтроле, па често не знају како да одговоре на провокације на разуман начин, осим ударцима, што не

зауставља насиље над њима. Овој деци углавном недостају социјалне вештине и вршњаци их не воле.

Сведок насиља

Половина деце у вртићу никада није злостављала никога нити их је неко злостављао. Осећају се тужно, па чак и уплашено када виде да је неко други малтретиран, а истраживања показују да неки чак покушавају да помогну жртви, колико год могу. Зато је важно радити на даљем образовању и подржавати их да науче да помогну у невољи и буду довољно јаки да упозоре злостављача да је оно што ради погрешно.

Ова деца неће сама иницирати насилно понашање, али зато могу бити добри асистенти насилнику. Истраживања показују да не учествују у насилном понашању тако често као сами насилници.

Родитељи и њихова улога

Истраживања показују да деца уче агресију рано у животу. Зато родитељи и други чланови породице који одгајају децу морају да их науче да се носе са негативним емоцијама без показивања насилног понашања. Прво, деца имитирају понашање својих родитеља, зато морате увек дати добар пример. Поштујте друге, будите љубазни и обзирни, и ваше дете ће учити из ваших поступака.

Zatim, kada djeca malo odrastu, učite ih da se konflikti i nesporazumi rješavaju riječima, a ne udarcima. Objasnite im kako se osjeća onaj tko je uvrijeđen ili udaren. Što možemo učiniti u vrtiću? Razgovarajte s vaspitačima i saznajte kako se vaše dijete ponaša i kako se uklapa u zajednici? Druži li se s drugom djecom? Ulazi li u konflikte? Nadziru li ga vaspitači dovoljno? Promatrajte dječje ponašanje i izvan vrtića u kontaktu s drugom djecom. Otima li igračke ili ih njemu otimaju? Naučite dijete da se treba maknuti od onih koji mu ne odgovaraju i koji prečesto ulaze u sukobe.

Također, naučiti ga kako da reaguje u slučaju da se netko počne nasilnički ponašati prema njemu – treba vam sve ispričati i jednako tako, obratiti se za pomoć vaspitačima u vrtiću. Zato je važno da održavate dobru komunikaciju s najmlađim članovima svoje porodice i imati odnos temeljen na povjerenju.

Često su na meti nasilnika djeca koja nemaju razvijene socijalne vještine te koja nemaju puno prijatelja i povučena su. Potaknite dijete da ostvari neke kontakte u životu i stekne prijatelje koji su na neki način štit od nasilnika. Ponaša li se vaše dijete nasilnički, najvažnije što možete jest prihvatiti to i nositi se s kritikama te ne nalaziti uvijek opravdanje za svoje dijete. Mnogim roditeljima teško je suočiti se sa ovakvim optužbama jer njihovo je dijete njima „najbolje na svijetu“. Kada se napokon suoče s problemom, moraju biti čvrsti i postaviti ozbiljne granice. Dijete mora biti

svjesno uzroka i posljedice, odnosno kakve će posljedice za njega donijeti njegovo negativno ponašanje. Za savjet se obvezno obratiti stručnjaku, na primjer vrtićkom psihologu.

Zadatak vaspitača

Prvo i osnovno, naučiti djecu da je nasilje u bilo kojem obliku neprihvatljivo. Vrtić, škola ili bilo koja vaspitna ustanova trebaju djeci pružati sigurnost, a ne osjećaj nelagode. Vaspitači su ti koji bi trebali biti „prva linija obrane“ u vrtiću te koji će pružiti zaštitu djeci i pomoći im da se zajedno suprostave nasilnicima. U vrtiću se vaspitači mogu pozabaviti tim problemom kroz razgovore i priče, a u osnovnoj školi i kasnije uz provođenje anketa i edukacijske satove integrirane u nastavu. Vaspitači i profesori svakako trebaju o svakom problemu obavijestiti i roditelje te stručno osoblje, a u najgorim slučajevima i ostale mjerodavne organe.

Koje su posljedice nasilničkog ponašanja

Kod vrtićke djece to je uglavnom stres koji može uzrokovati razne druge nevolje poput čestih bolesti ili glavobolja. Djeca također mogu početi odbijati ići u vrtić i čak pokazivati znakove depresije. Nasilje često zna za posljedice imati i povučenost, manjak prijatelja, nesigurnost, socijalnu neprilagođenost te mnoge druge ozbiljne posljedice.

Literatura:

1. *Zbornik radova Udruženja socijalnih radnika I vaspitača Srbije 2014 , autor Milanka Petrović.*
2. *Pedagoške aktuelnosti , Nebojša Macanović*
3. *Prevenција vršnjačkog nasilja u osnovnim školama, Nebojša Macanović I Jagoda Petrović*
4. *Информатор о раду деце, Удружење одгајатеља Републике Хрватске*
5. *Општа педагогија, Илић*
6. *Породична педагогија, Илић*

Tags

Projekt

Istraživanje

Aktivnosti sa porodicom

Collections

Inspiriraj druge

Istraživanje

Projekt

Autorski tekstovi